

Ключові слова: Екологічна безпека, водний басейн р. Тиса, мікротрон М-30.

УДК 37.013.42 (075.8)

**НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА НА ШЛЯХУ УНІВЕРСИТЕТІВ
ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

*Близнюк М.М., доктор педагогічних наук, професор.
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка (м. Полтава, Україна).*

**NON-FORMAL EDUCATION ON THE WAY OF UNIVERSITIES TO
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES**

*Blyzniuk M.M., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Poltava National Pedagogical University named after VG Korolenko
(Poltava, Ukraine).*

Формування і розвиток людського капіталу, орієнтованого на креативність, інновації та самореалізацію передбачає модернізацію національної системи освіти, тобто її адаптацію до вимог креативної економіки у підготовці фахівців високої компетентності. Вища освіта визначається не тільки як сукупність систематизованих професійних знань та навичок за певною кваліфікацією, але і як сукупність професійних якостей, способів мислення, ціннісних орієнтацій, націленість на творчість та інших компетентностей, що забезпечує особі успішне здійснення професійної і подальшої навчальної діяльності [1].

Одним із механізмів реалізації концепції освіти протягом життя, що найбільш повно відображає її потенціал та завдання, має стати неформальна освіта, запроваджена до світу педагогіки у 60-70-ті роки ХХ століття під час широких міжнародних дискусій з освітніх проблем. У матеріалах ЮНЕСКО наголошується, що актуалізація неформальної освіти пов'язана зі зміною соціальної ролі освіти в інформаційному суспільстві, зі зміною парадигми від «освіти, запропонованої зверху» до комплексного розвитку людини [1], її безперервного «навчання, прив'язаного до потреб у знаннях» [2] як простору свободи, де кожен без насильства та диктату обирає, чому і як навчатися [3].

У поширенні поняття «неформальна освіта» свою роль відіграли Меморандум безперервної освіти Європейського союзу [4], експертні висновки вітчизняних науковців, але «всупереч міжнародним тенденціям державна освітня політика практично не охоплює сферу неформальної та інформальної освіти, які мають значний потенціал для вирішення завдань виховання та освіти громадян» [1]; як предмет педагогічних досліджень ці форми освіти мало вивчені і лише виникають на горизонті обговорення.

Під неформальним слід розуміти будь-який організований освітній процес, що лежить поза формальною системою. Сьогодні неформальна освіта набирає

сили і стає найважливішою складовою освіти протягом усього життя людини.

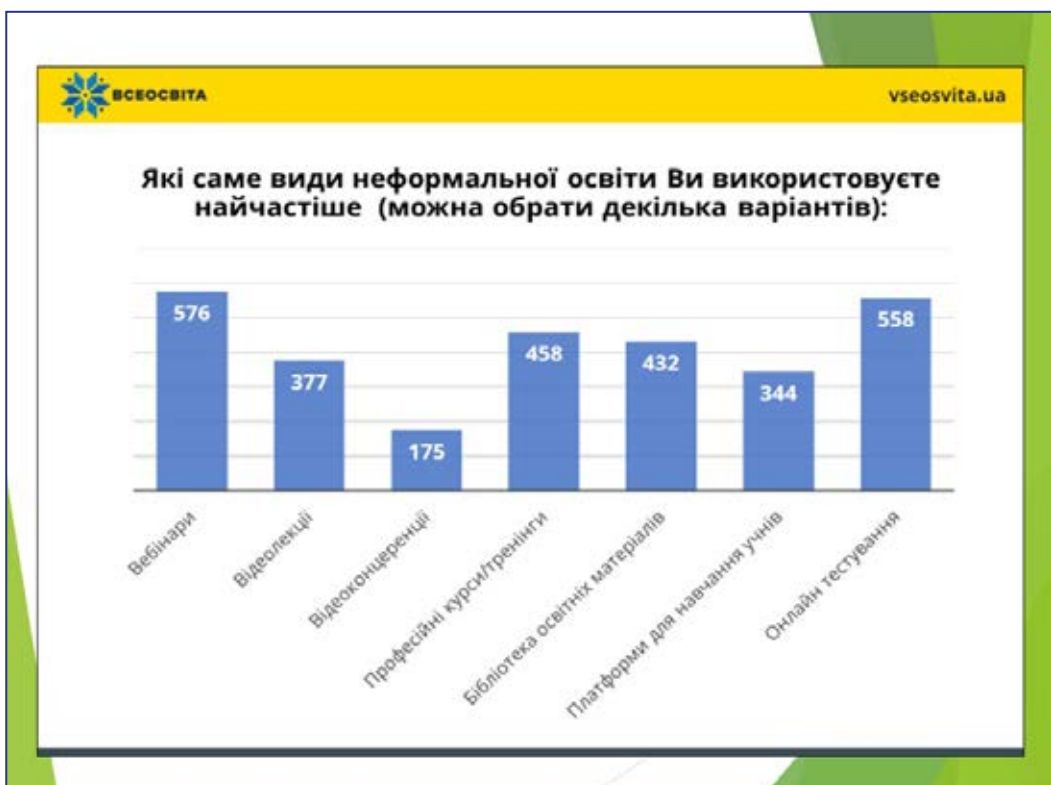


Рис. Елементи електронної презентації

Розширення її сфери було викликане не тільки економічною необхідністю та

особливостями мінливого ринку праці, але й завданнями соціально-культурного розвитку (а саме потребою залучити до освітнього процесу різні соціальні групи та вікові категорії населення), усвідомлення зростаючої різноманітності пізнавально-інформаційних послуг (наприклад, люди стали відчувати бажання долучитися до нових форм дозвільної діяльності, художніх видів творчості, співзвучних реалій сучасного технологізованого суспільства).

Поява неформальної освіти була зумовлена необхідністю швидкої адаптації дорослої людини до умов життя, що постійно змінюються. Спочатку йшлося про те, що людина повинна підвищувати свій професійний рівень протягом усього життя, займатися самоосвітою, розширювати свої соціально-культурні та комунікативні навички. Ставилося питання про неформальну освіту дорослих як їх безперервну освіту. Згодом ставало очевиднішим, що відбувається зниження ефективності традиційних інститутів освіти (формальної освіти), які не встигали за стрімкими змінами життя в інформаційному світі. У цих умовах зростаюче значення стали набувати структури неформальної освіти, що орієнтуються у своїй діяльності не тільки на дорослих, але і на підростаюче покоління.

Неформальна освіта є найбільш гнучкою, різноманітною за формою та багатоаспектною ланкою системи безперервної освіти. Вона найбільшою мірою здатна задовольнити освітні потреби різних груп населення, не завжди прямо пов'язані з їх професійним зростанням і відрізняється нетрадиційним підходом до організації навчально-пізнавальної діяльності, тісним зв'язком з виробничим та соціокультурним середовищем, всіляким стимулюванням самоосвіти, самовиховання та саморозвитку людини, незалежно від його професії, віку, місця проживання, але обов'язково з урахуванням його освітніх потреб та інтересів [5].

Навчання з урахуванням потреб означає, що неформальна освіта орієнтована, насамперед, на задоволення актуальних потреб його суб'єктів, що й пояснюється відсутністю державних стандартів при цій освіті;

- зв'язок з практикою проявляється у спрямованості навчання життєвим навичкам і підготовку до активної участі у життя нашого суспільства та реалізацію у вигляді методів, актуалізують досвід суб'єктів, що включає в діяльність;
- гнучкі програми пов'язані з орієнтованістю на учня та його активну участь, що є пріоритетним, тому самі програми коригуються з урахуванням активності самих суб'єктів;
- індивідуальні освітні стратегії, спрямовані на вираження, прийняття та повагу до індивідуальних особливостей;
- діяльнісна парадигма, яка висуває як головну мету розвиток особистості учня на основі освоєння універсальних способів діяльності;
- подолання ієрархізованих відносин в освіті; зростання креативності, орієнтованої інновації [5].

Список носить незавершений характер, проте окреслює проблемний простір для подальших роздумів, а проведений аналіз дозволяє нам стверджувати, що в умовах принципових змін у соціально-економічному укладі країни і в суспільній свідомості роль різних видів неформальної освіти зростає: з'являється гостра необхідність в інститутах, покликаних задовольняти постійно змінювані соціокультурні та освітні потреби дорослих, дітей та підлітків, створювати умови для їх творчої самореалізації [5, с. 56-57].

Ця освітня сфера відкриває широкі можливості для розвитку громадянської активності молоді та її соціальної включеності у життя країни (регіону, міста,

села). В умовах підвищеної уваги до інноваційного розвитку країни структури неформальної освіти можуть надати потужне сприяння громадянській освіті молоді, залученню її до суспільно корисної діяльності та допомоги до вирішення проблем місцевого співтовариства.

Спостерігається певне зростання визнання та затребуваності неформальної освіти громадянами – педагогами, батьками, дітьми та підлітками.

Роль контексту у неформальній освіті взагалі надзвичайно велика, можна навіть говорити про використання контекстного підходу. Контекст, як сума всіх освітніх чинників, які діють учасника, визначає зрештою результати освіти. Особливість неформальної освіти полягає в тому, що контекст у ньому створюється динамічно під час освітнього процесу, у міру того, як учасники досліджують зміст та здійснюють різний вибір цілей та форм своєї діяльності.

Діяльність як основа – ще одна властивість неформальної освіти. Активна позиція учасника стосовно процесу – це властивість суб'єктності. Реалізується вона через самостійну діяльність учасника. Фактично, не перебуваючи під тиском з боку вчителя, учасник неформальної освіти може отримати будь-які компетенції, лише діючи сам. Причому діяльність має бути організована таким чином, щоб у ній на вибір було представлено різні профілі.

Що стосується структури процесу, в яку діяльність може бути зодягнена, то головна вимога до неї з боку неформальної освіти – це її завершеність, цілісність. Будь-яка освітня форма має бути значною мірою автономною і цінною самою собою, її результат і її цінність мають бути доступні в ній же. У неформальній освіті «кожен урок системи як ген, що містить усю формулу цілого» [6].

Питання зв'язку неформальної освіти з громадянським вихованням підростаючого покоління сьогодні набуває особливо яскравого звучання. У контексті сказаного, становлення неформальної освіти постає як соціокультурний феномен, що відображає зростаючу потребу в отриманні різноманітних освітніх послуг і має ознаки організованості, систематичності, додатковості по відношенню до вже наявних знань, які отримують особистість за межами формальної освітньої системи. Причому, на відміну від формальної освіти, яка вже за задумом свого створення включає певні органи державного або недержавного управління та контролю, підструктура неформальної додаткової освіти, що бурхливо розвивається сьогодні, і функціонує, по суті, «сама по собі» – на рівні конкретних суб'єкт-суб'єктних відносин фактично поза суспільно-державним регулюванням і контролем. У цьому полягає основна, найсерйозніша проблема, що з реалізацією неформального додаткової освіти: відсутність базової концепції та відповідної законодавчої бази.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Боренько Я. Освіта для демократичного громадянства та освіта з прав людини: Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і освіти з прав людини та виклики для застосування європейських моделей навчання громадянству та правам людини для України. URL: <http://www.academia.edu/2053430>

3. Спиваковский В.М. Образовательный взрыв. Київ: МУВЦ «Гранд-Експо», 2011. 436 с.

4. Неформальна освіта в Україні: особливості, переваги, недоліки. URL: <https://uain.press/blogs/neformalna-osvita-v-ukrayini-osoblyvosti-perevagy-nedoliky-1063599>

5. Неформальна освіта та визнання результатів. URL: <https://nuft.edu.ua/studentu/neformalna-osvita/>

6. Неформальна освіта в Україні: пропозиція велика, але люди часто вибирають не вчитися. URL: <https://www.prostir.ua/?focus=neformalna-osvita-v-ukrayini-propozytsiya-velyka-ale-lyudy-chasto-vybyrayut-ne-vchytysya>

Ключові слова: Неформальна освіта, університет, навчання, громада.

УДК 346.2:[616-036.21:578.834](477)(06)

**НАВЧАЛЬНА ЛАБОРАТОРІЯ КАФЕДРИ
ВИРОБНИЧО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**Близнюк М.М., Кудря О.В., Кондель В.М.,
Хоменко Л.Г., Титаренко В.М.**
*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка (м. Полтава, Україна).*

**THE EDUCATIONAL LABORATORY OF THE DEPARTMENT
OF PRODUCTION AND INFORMATION TECHNOLOGIES
AND SAFETY OF LIFE**

**Blyzniuk M.M., Kudrya O.V., Kondel V.M.,
Khomeiko L.G., Titarenko V.M.**
*VG Korolenko Poltava National Pedagogical University
named after (Poltava, Ukraine).*

Головними пріоритетними завданнями професорсько-викладацького колективу кафедри виробничо-інформаційних технологій та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка є пропагування серед студентської молоді цінностей здоров'язбереження, ролі виробничо-інформаційних технологій у сучасному суспільстві та необхідності дотримання у своєму житті та майбутній професійній діяльності норм охорони праці, здійснення національно-патріотичного виховання та формування поваги до Конституції і законів України, проведення профорієнтаційної роботи серед учнів шкіл та професійно-технічних закладів освіти, постійне підвищення рівня кваліфікації викладацького складу кафедри [1].

Навчальна лабораторія кафедри виробничо-інформаційних технологій та безпеки життєдіяльності створена з метою якісної підготовки студентів.

Основними завданнями навчальної лабораторії кафедри виробничо-інформаційних технологій та безпеки життєдіяльності є:

- навчання студентів, слухачів та працівників з питань безпечності, працезахоронної діяльності, цивільного захисту, пропаганда безпечних та нешкідливих умов праці і позитивного досвіду щодо профілактики аварій, виробничого